

Lakivaliokunnan mietintö n:o 9 hallituksen esityksen johdosta ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamista koskevan yleissopimuksen yhdeksännen lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Eduskunta on 4 päivänä syyskuuta 1992 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi otsikossa mainitun hallituksen esityksen n:o 99.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina lainsäädäntöneuvos Ronald Wrede ulkoasiainministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Eero J. Aarnio oikeusministeriöstä ja apulaisprofessori Matti Pellonpää.

Hallituksen esitys. Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Euroopan ihmisoikeussopimuksen yhdeksännen lisäpöytäkirjan, jonka mukaan niillä yksityishenkilöillä, kansalaisjärjestöillä ja ryhmillä, jotka ovat tehneet valituksen ihmisoikeustoimikunnalle, on oikeus saattaa asia Euroopan ihmisoikeustuomioistuinten käsiteltäväksi. Jos yksityishenkilö, kansalaisjärjestö tai ryhmä vie asian ihmisoikeustuomioistuimeen, asia käsitellään ensin tuomioistuinten kolmesta jäsenestä koostuvassa lautakunnassa, joka voi päättää, ettei tuomioistuin ota sitä käsiteltäväkseen.

Lisäpöytäkirja tulee voimaan seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun on kulunut kolme kuukautta päivästä, jolloin kymmenen Euroopan neuvoston jäsenvaltiota, jotka ovat allekirjoittaneet yleissopimuksen, ovat ilmoittaneet hyväksyneensä pöytäkirjan.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samana ajankohdana kuin lisäpöytäkirjakin.

Valiokunnan kannanotot. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää lisäpöytäkirjaa tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien ehdotusten hyväksymistä seuraavin muutoksin.

Lisäpöytäkirjan 2 artikla asettaa yksityiselle valittajalle välittömän velvollisuuden olla julkistamatta ihmisoikeustoimikunnan raporttia. Säännös on hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa ymmärretty sellaiseksi ehdottomaksi velvoitteeksi, joka vaatii julkaisukiellon tueksi tehostekriminalisoinnin. Kun Suomen lainsäädän-

nössä ei ole tällaisen salassapitovelvollisuuden rikkomiseen soveltuvaa rangaistussäännöstä, se ehdotetaan otettavaksi esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen 2 §:ään.

Valiokunnan saama asiantuntijalausunto osoittaa kuitenkin vakuuttavasti, ettei lisäpöytäkirja velvoita säätämään salassapitovelvollisuuden rikkomista koskevaa rangaistussäännöstä. Säännöksen tarkoituksena on ennen kaikkea korostaa valitusten käsittelyn luottamuksellisuutta, millä pyritään helpottamaan sovintoratkaisun aikaansaamista valittajan ja valituksen kohteena olevan valtion välillä. Ihmisoikeustoimikunnalla on mahdollisuus reagoida luottamuksellisuuden rikkomiseen valittajalle kielteisesti rangaistukseen turvautumatta.

Luottamuksellisuusvaatimus on useimpien sopimuksen allekirjoittajavaltioiden oikeus- ja hallintokulttuuriin liittyvä käsite, joka on outo pohjoismaiseen julkisuusperiaatteeseen tottuneille. Luottamuksellisuusperiaatteesta johtuu, että lisäpöytäkirjan mukainen menettely valituksen käsittelyssä ei noudata sellaista julkisuusperiaatetta, johon Suomessa on totuttu.

Näin ollen, kun lisäpöytäkirjan 2 artikla ei sisällä sellaista ehdotonta salassapitovelvollisuutta, jollaisten rikkomiseen salassapitovelvollisuuden rikkomista koskevat säännökset Suomen lainsäädännössä yleensä liittyvät, ja kun rangaistussäännös ei kansainvälisten velvoitteiden kannaltakaan ole tarpeen, valiokunta ehdottaa, että 2 § poistetaan lakiehdotuksesta.

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että eduskunta hyväksyisi ne ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamista koskevan yleissopimuksen Roomassa 6 päivänä marraskuuta 1990 tehdyn yhdeksännen lisäpöytäkirjan määräykset, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Edelleen valiokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamista koskevan yleissopimuksen yhdeksännen lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

2 §
(Kuten hallituksen esityksen 3 §)

2 §
(*Poist.*)

Helsingissä 15 päivänä lokakuuta 1992

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa
ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Lax, varapuheenjohtaja Halonen ja jäsenet Björkenheim,

Haavisto, Komi, V. Laukkanen, Lehtinen, Mölsä, Niinistö, Polvi, Savela, Suhola, Tykkyläinen, Viljanen ja Vuoristo sekä varajäsen Koskinen.
